

Sygn. akt VI Pa 47/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska (spr.)
Sędziowie:	SSO Jan Przybyś SSO Anna Łączna
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 lutego 2017 roku w S.

sprawy z powództwa Z. D.

przeciwko Skarbowi Państwa- Dyrektorowi Zakładu Karnego w N.

o uchylenie kary porządkowej

na skutek apelacji wniesionej przez powoda Z. D. od wyroku Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 9 lutego 2016 roku sygn. akt IV P 221/15

uchyla zaskarżony wyrok w całości, znosi w całości postępowanie przeprowadzone przed Sądem Rejonowym i przekazuje sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Powód Z. D. wniósł do Sądu Rejonowego w Goleniowie pozew o uchylenie nałożonej na niego kary porządkowej, w którym oznaczył stroną pozwaną jako: Skarb Państwa – Dyrektor Zakładu Karnego w N.. Poza uchyleniem kary nagany domagał się w nim także zasądzenia na swoją rzecz kwoty 5.000 zł z tytułu zadośćuczynienia oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał na uchybienia proceduralne, które wystąpiły w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym przez pozwanego, a także na niezasadność wymierzonej kary dyscyplinarnej, która w jego ocenie była odwetem za jego aktywną działalność jako przewodniczącego organizacji związkowej funkcjonującej na terenie Zakładu Karnego w N..

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2016 roku Sąd Rejonowy w Goleniowie oddalił powództwo (pkt I), odstąpił od obciążania powoda kosztami procesowymi poniesionymi przez stronę pozwaną (pkt II) oraz uznał, iż koszty sądowe ponosi Skarb Państwa (pkt III).

Sąd Rejonowy ustalił, że powód - funkcjonariusz Służby Więziennej w Zakładzie Karnym w N. w dniu 10 sierpnia 2015r. został ukarany karą dyscyplinarną nagany za naruszenie art. 230 ust. 1, 2 i 3 pkt 2 i 4 ustawy o Służbie Więziennej oraz § 21 pkt 1 i § 48 pkt 1 i 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, § 115 ust. 2 pkt 5, § 137 i 138 pkt 1 regulaminu nr 1/2013 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 4 czerwca 2013r. w sprawie ceremoniału Służby Więziennej oraz musztry ceremonialnej, § 7 regulaminu nr 1/2010 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 18 października 2010r, w sprawie zasad etyki zawodowej funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, polegających na naruszeniu dyscypliny służbowej i niedopełnieniu obowiązków służbowych.

Sąd Rejonowy uznał przy tym, że powództwo podlegało oddaleniu w oparciu przesłanki natury formalnoprawnej, wobec czego nie zbadał czy zaszły uzasadnione podstawy do wymierzenia powodowi kary dyscyplinarnej. Za błędne uznał dokonane w pozwie określenie strony pozwanej jako: Skarb Państwa - Dyrektor Zakładu Karnego w N.. Wskazał, że w sytuacjach pozywania Skarbu Państwa stroną pozwaną stanowi tenże Skarb Państwa, oznaczony jako właściwa jednostka organizacyjna tegoż Skarbu Państwa, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie czyli tzw. statio fisci. Taką jednostką organizacyjną Skarbu Państwa może być Zakład (...) w N., ale nie jego dyrektor, który jest jedynie organem reprezentującym tenże zakład karny. Zdaniem sądu I instancji pozwanym w niniejszej sprawie powinien być więc Skarb Państwa - Zakład Karny w N., a nie Skarb Państwa - Dyrektor Zakładu Karnego w N.. Wobec błędnego oznaczenia strony pozwanej powództwo oddalono.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Zarzucił naruszenie przez sąd przepisu art. 67 § 2 k.p.c. oraz utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych poprzez oddalenie powództwa z uwagi na rzekome błędne oznaczenie strony pozwanej - Skarbu Państwa i jego statio fisci w sytuacji, gdy to sąd w ramach swojej kognicji zobowiązany jest czuwać czy pozwany Skarb Państwa jest należycie reprezentowany.

Apelujący zarzucił Sądowi Rejonowemu, że ten nie przeanalizował treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2013r III PZP 4/13, a jedynie przeczytał jej część, błędnie stezowaną przez wydawnictwa prawnicze. Przywołując fragment uzasadnienia tego orzeczenia, w którym zamieszczono stwierdzenie, że zdolność sądowa przysługuje, zgodnie z art. 67 § 2 k.p.c., Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez organ jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie lub organ jednostki nadrzędnej, wskazał, iż zgodnie ze słownikową i funkcjonalną definicją słowa „organ” termin ten używany jest przede wszystkim w prawie, administracji i zarządzaniu i oznacza wyodrębniony w celu wykonywania określonych zadań podmiot - osobę lub grupę osób, którego kompetencje określają normy zewnętrzne albo wewnętrzne (najczęściej normy prawne). Organy są właściwe dla wszystkich korporacji, zakładów oraz instytucji rządowych lub samorządowych, włączając w to instytucje samego państwa. Są one niezbędne dla ich prawidłowego funkcjonowania, zawierania umów oraz stanowienia wewnętrznego prawa. W zasadzie nie może istnieć sytuacja, gdy pewna sformalizowana zbiorowość pozbawiona jest swojego organu lub organów. W jego ocenie prawidłowe zatem rozumienie zacytowanej przez sąd I instancji uchwały winno skutkować przyjęciem, że organem jednostki penitencjarnej jest dyrektor tej jednostki.

Dodatkowo skarżący powołał się na dominujący w doktrynie i orzecznictwie pogląd, że w razie wskazania przez powoda jednostki organizacyjnej pozwanego Skarbu Państwa, z której działalnością nie wiąże się dochodzone roszczenie, sąd powinien z urzędu ustalić właściwą jednostkę, przy czym uzupełnienie braku w zakresie prawidłowego określenia strony pozwanej powinno nastąpić nie w trybie wezwania do wzięcia udziału w sprawie (art. 194 § 3 k.p.c.), lecz w płaszczyźnie właściwej reprezentacji uregulowanej w art. 67 § 2 k.p.c.

W czasie rozpoznawania powyższej apelacji Sąd Okręgowy uznał, że wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, a sprowadzające się do pytania, kto powinien być stroną pozwaną w postępowaniu toczącym się przed sądem na skutek odwołania wniesionego przez funkcjonariusza Służby Więziennej na podstawie art. 263 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r., poz. 713) od orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne oraz jaki sąd jest właściwy do rozpoznania takiego odwołania.

W dniu 22 września 2016 roku Sąd Najwyższy, orzekając w niniejszej sprawie, podjął uchwałę (sygn. akt III PZP 7/16), w której wskazał, że stroną pozwaną w sprawie z wyżej wskazanego odwołania jest Skarb Państwa – jednostka organizacyjna, której kierownik wydał to orzeczenie lub postanowienie (art. 263 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej, jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 713 ze zm. w związku z art. 67 § 2 k.p.c.), a sądem właściwym do rozpoznania odwołania jest sąd okręgowy (art. 17 pkt 1 k.p.c.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się o tyle zasadna, że doprowadziła do uchylecia zaskarżonego wyroku w całości, zniesienia w całości postępowania przeprowadzonego przed sądem rejonowym i przekazania sprawy do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Było to konieczne w sytuacji, w której okazało się, że w sprawie zaistniała nieważność postępowania spowodowana faktem, iż sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której wyłącznie właściwym do jej rozpoznania był sąd okręgowy.

Właściwość rzeczowa sądu okręgowego do rozpoznania niniejszej sprawy wynika jednoznacznie z podjętej w niej przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 22 września 2016 roku, w sprawie III PZP 7/16.

Zgodnie z treścią art. 390 § 1 k.c. jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy. Sąd Najwyższy władny jest przejąć sprawę do rozpoznania albo przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego sądu. W myśl § 2 art. 390 k.p.c. uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie. Z treści tego przepisu wynika więc zarówno, że wiążący jest dokonany przez Sąd Najwyższy sposób rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego, jak i to, że podjęta uchwała wiąże wszystkie sądy orzekające w danej sprawie.

W uchwale z dnia 22 września 2016 roku Sąd Najwyższy udzielił jednoznacznej odpowiedzi na oba postawione przez Sąd Okręgowy pytania. Wskazał z jednej strony, że stroną pozwaną w sprawie z odwołania funkcjonariusza Służby Więziennej od orzeczenia oraz postanowienia kończącego postępowanie dyscyplinarne jest Skarb Państwa – jednostka organizacyjna, której pracownik wydał to orzeczenie lub postanowienie, zaś z drugiej, że sądem właściwym do rozpoznania takiego odwołania jest sąd okręgowy. Swój pogląd Sąd Najwyższy obszernie przy tym uzasadnił; cytowanie fragmentów tego uzasadnienia Sąd Okręgowy uważa obecnie za zbędne, jako że jest ono znane obu stronom procesu, a nadto dostępne na bezpłatnych stronach internetowych Sądu Najwyższego. Dla porządku wskazać jednak należy, że właściwość sądu okręgowego jako sądu pierwszej instancji uzasadniono faktem, iż sprawy zainicjowane odwołaniem wniesionym na podstawie art. 263 ustawy o Służbie Więziennej mają w ocenie SN niemajątkowy charakter, co nakazuje zastosowanie w ich przypadku przepisu art. 17 pkt 1 k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 379 pkt 6 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu. Taka sytuacja zaistniała zaś właśnie w niniejszej sprawie, w której całe postępowanie toczyło się przed sądem rejonowym, mimo iż właściwym do jej rozpoznania w myśl art. 17 pkt 1 k.p.c. był sąd okręgowy. Co za tym idzie, stosownie do treści art. 386 § 2 k.p.c., konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, zniesienie w całości postępowania przeprowadzonego przed Sądem Rejonowym w Goleniowie i przekazanie sprawy sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo, którym jest w tym przypadku Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie, w myśl postanowień przepisu art. 108 § 2 k.p.c., pozostawiono temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy koniecznym będzie wzięcie przez sąd orzekający w niej merytorycznie pod uwagę także i tego, że Sąd Najwyższy w swojej uchwale udzielił wiążących wskazań co do prawidłowego oznaczenia strony pozwanej, a pełnomocnik powoda złożył w dniu 2 lutego 2017 r. wniosek o dokonanie przekształcenia podmiotowego po stronie pozwanej, który musi zostać rozpoznany (pełnomocnik na rozprawie apelacyjnej oświadczył, iż wniosek ten dotyczy ponownego postępowania przed sądem I instancji). Dodatkowo nie można zapomnieć o tym, że Sąd Najwyższy podkreślił, że konsekwencją przyjęcia właściwości sądu okręgowego jako sądu I instancji jest również to, że czynności procesowe za Skarb Państwa w tej sprawie, zgodnie z normą art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 roku o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, co do zasady, powinna podejmować Prokuratura Generalna Skarbu Państwa. Obecnie ustawa ta została przy tym zastąpiona ustawą z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r., poz. 2261), która jednak w istotnym w tym przypadku zawiera identyczną jak wcześniej regulację (obecnie w art. 7 ust. 1 i ust. 2 pkt 1).